

FAMILIA TIVADAR DE CARANSEBEȘ ÎN SECOLELE XVI–XVII

Dragoș Lucian Țigău*

Cuvinte-cheie: Banat, Caransebeș, Tivadar, genealogie, nobilime

Keywords: Banat, Karansebes, Tivadar, genealogy, nobility

O ipostază esențială a istoriei Banatului din perioada jalonată de anii 1500–1700 este reprezentată de evoluția elitelor provinciei. Cercetarea acestui domeniu nu este foarte avansată, astfel că numeroase familii nobiliare, fie ele ilustre sau mai modeste, rămân într-o nemeritată obscuritate. Destinul acestora se impune a fi recuperat grabnic, pentru o înțelegere mai amplă și nuanțată a dinamicii generale a societății din aceste veacuri foarte zbuciumate. Este unanim recunoscut faptul că prin cucerirea otomană a șesului bănățean (1552) s-a produs o schimbare decisivă în evoluția elitelor acestei provincii. Vechile proprietăți și privilegii nobiliare s-au păstrat doar în partea rămasă liberă, integrată în Principatul Transilvaniei. Pentru încă un secol (1552–1658), în perimetrul Banatului de Caransebeș și Lugoj (comitatul Severinului), elementele privilegiate au fost în continuă afirmare și extindere, fapt care transpare din cele mai variate tipuri de mărturii: acte administrative, conșcripții fiscale, declarații de loialitate față de factorii politici, diplome de înnobilare și scrisori privilegiate, relatări de călătorie etc.¹ Caransebeșul a fost privit ca “orașul de frunte și capitala acestui ținut” (1566–1567), fiind *una residenza de nobili* (1583–1584).² Numeroasa nobilime (*magna nobilitas*)³ avea privilegii dintre cele mai însem-

* Școala Superioară Comercială “Nicolae Kretzulescu”, București, b-dul Hristo Botev, nr. 17, e-mail: dragoslucian68@yahoo.com

¹ O abordare foarte competentă a problematicii elitelor bănățene este realizată de Costin Feneșan, *Diplome de înnobilare și blazon din Banat* (Timișoara: Editura de Vest, 2007), capitolul: *Prolegomene la o istorie a nobilimii din Banat*, 7–49.

² Remarcile mercenarului Giovanandrea Gromo și ale misionarului iezuit Antonio Possevino, în *Călători străini despre Țările Române*, vol. II, eds. M. Holban, M. M. Dersca-Alexandrescu Bulgaru, P. Cernovodeanu (București, 1970), 317, 329, 557.

³ Aprecierea iezuitului Valentin Lado (1586), în *Călători străini*, vol. III (București, 1971), 121.

nate (*habere ipsam universitatem nobilium efficacia privilegia*).⁴ Printre cei care au reușit să pătrundă și să se afirme în cadrul acestei elite nobiliare s-au aflat și membrii familiei Tivadar.

Baza documentară referitoare la neamul Tivadar este destul de restrânsă. Mărturiile rare și disparate au întreținut dezinteresul istoriografiei⁵, iar în prezent, ele determină cunoașterea lacunară a evoluției acestei familii nobile. Pe parcursul a aproape două secole (1511–1688) sunt evocate aspecte din viața a 23 de persoane, din care trei au fost personaje feminine. Existența acestor nobili este luminată foarte inegal, pornind de la o singură atestare până la mențiuni întinse pe 30–40 de ani. Arborele genealogic se prezintă destructurat, pentru că din totalul celor 23 de membri, doar pentru 16 se poate stabili cel puțin o legătură de rudenie cu celelalte persoane din familie. Cu toate lacunele, se pot distinge șapte generații care s-au succedat pe parcursul a 180 de ani.

Patronimicul *Tivadar* provine din numele grecesc *Theódoros*. Acest nume teoforic este întâlnit în onomastica tuturor popoarelor europene, inclusiv în limbile maghiară (*Tivadar*) și română (*Teodor, Tudor*).⁶ În epoca studiată aici, numele este purtat de persoane provenite din toate clasele sociale și de pe cuprinsul întregului spațiu românesc.⁷ În documente, patronimicul a fost scris în forme asemănătoare (*Tivadar, Thivadar, Thywadar, Tywadar*)⁸, iar în lucrări istorice este precizată corespondența cu termenul grecesc (*Tivadar id est Theodorus cognomen*).⁹

Primii reprezentanți cunoscuți ai familiei au fost nobilii Paul și Petru Tivadar (*Thywadar*), originari din zona Făgetului. Ei au intrat cvasi-simultan în atenția documentelor (7 aprilie și 11 mai 1511), Paul fiind nobil de *Olah Endre*, iar Petru provenind din *Iswaricha*.¹⁰ Biografiile celor doi bărbați sunt sărace în

⁴ Frigyes Pesty, *A Szörényi Bánság és Szörény vármegye története*, vol. III (Budapest, 1878), 300, nr. 221 (raport din 9 august 1561).

⁵ Frigyes Pesty (1823–1889) și Costin Feneșan (n. 1947) sunt singurii istorici care au editat documente relevante pentru familia Tivadar. Niciun repertoriu sau studiu genealogic nu face o prezentare specială a acestui neam.

⁶ János Ladó, *Magyar utónév könyv* (Budapest, 1971), 219; Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești* (București, 1983), 453; Cristian Ionescu, *Dicționar de onomastică* (București, 2001), 379.

⁷ Amintim doar exemplul cnezului iobag Ioan Tivadar din Câmpia Turzii (1577), cf. *Az Erdélyi Káptalan jegyzőkönyvei 1222–1599*, eds. Bogdándi Zsolt, Gálfy Emöke (Kolozsvár: Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Kiadása, 2006), 102, nr. 245 (în continuare: EK).

⁸ Sugestiv este actul din 29 februarie 1516, în care patronimicul este scris inconsecvent: *Petrus Thywadar, Paulus Tywadar*, cf. Iosif Pataki, *Domeniul Hunedoara la începutul secolului al XVI-lea. Studii și documente* (București, 1973), 175, nr. 45.

⁹ Wolfgang Bethlen, *Historia de rebus Transsylvanicis*, ed. Joseph Benkő, vol. VI (Cibinii, 1793), 65.

¹⁰ Frigyes Pesty, *Krassó vármegye története*, vol. III (Budapest, 1882), 490, 491, 494, nr. 366, 367.

amănunte. Înrudirea lor este certă, dar gradul acesteia rămâne imprecis. Paul Tivadar a fost căsătorit cu Caterina, fiica Barbarei și a decedatului Luca Moga din *Olah Endre* (mai 1511)¹¹, fără a i se cunoaște descendența. În cazul lui Petru Tivadar, situația se prezintă exact invers: amintit singur în timpul vieții (1511–1522), el mai este pomenit abia spre sfârșitul secolului (21 aprilie 1586) ca părintele răposat al doamnei Elisabeta Tivadar.¹² Ultimele mențiuni despre nobilii Paul și Petru Tivadar datează din 29 februarie 1516, respectiv din anul 1522.¹³

Contemporan cu cei doi a fost Ladislau Tivadar. El apare într-o singură mențiune, databilă în 1527, care îl prezintă ca o persoană adultă, înstărită și nobilă.¹⁴ Vârsta sa onorabilă se confirmă și prin faptul că în 1530 fiul său, Nicolae, era deja matur, figurând ca martor la o punere în posesie. Documentele postume (18 aprilie 1548 și 12 iulie 1549)¹⁵ dezvăluie numele soției sale – Magdalena, și confirmă prenumele unicului său fiu – Nicolae.

A doua generație a familiei îi cuprinde pe Elisabeta și Nicolae Tivadar. Doamna Elisabeta a avut o viață îndelungată care a început în primele decenii ale secolului al XVI-lea și s-a încheiat după 19 mai 1586. Abia în ultimele mărturii, Elisabeta era prezentată ca fiica alesului răposat Petru Tywadar *de Izwaricz* și văduvă după nobilii lugojeni Nicolae Modlina și Lupu Thoma. Mariajele sunt reamintite la 3 iunie 1586, de această dată fiind consemnat corect prenumele ultimului soț: Francisc Thoma. Descendența a fost reprezentată de un singur fiu: *Melchioris Modlina de dicta Lwgas fily scilicet sui ex dicto priori marito suo*.¹⁶ Peste puțini ani (8 aprilie 1589), nobilul Melchior se afla în serviciul alesului Francisc Măcițaș de Bakai care îi dona patru iobași români din Călan (comitatul Hunedoara).¹⁷

Pentru Nicolae Tivadar mențiunile luminează două decenii din viața sa (2 iunie 1530–12 iulie 1549). Prima atestare îl arată ca adult (martor la o punere

Cele două așezări sunt dispărute, prima fiind localizată lângă Botinești-Făget, iar a doua aproape de Făget, cf. Coriolan Suciuc, *Dicționar istoric al localităților din Transilvania*, vol. II (București, 1968), 322, 344.

¹¹ Pesty, *Krassó*, III, 490, nr. 366.

¹² EK, 170, nr. 452.

¹³ Pataki, *Domeniul*, 175, nr. 45 (Paul); C. Tóth Norbert, *Politikátörténeti források Bátori István első helytartóságához (1522–1523)* (Budapest, 2010), 252, függelék, nr. IX (Petru).

¹⁴ Serviciul Județean Cluj al Arhivelor Naționale (în continuare: SJCAN), fond *familial Bethlen de Criș*, nr. 8. Actul nu a fost datat, dar poate fi stabilit temporal pe baza analogiilor (numele și funcția emitenților, numele unui beneficiar) cu un alt document emis în 1527 (Pesty, *Szörényi*, III, 177–178, nr. 149).

¹⁵ Pesty, *Krassó*, IV (1883), 42, nr. 402; *Szörényi*, III, 260, nr. 195.

¹⁶ EK, 170, 172, nr. 452, 456; Pesty, *Krassó*, IV, 121, nr. 452.

¹⁷ EK, 241, nr. 639.

în posesie), iar ultima îi prezintă părinții: nobilul (atunci răposat) Ladislau și doamna Magdalena Tivadar.¹⁸ Nicolae s-a stins din viață în deceniul imediat următor, decesul fiind menționat în octombrie 1560 și la 6 mai 1561. El fusese căsătorit cu Magdalena Racoviță, având un fiu, pe Ioan Tivadar.¹⁹

În generația următoare pot fi plasate trei persoane, anume Ioan, George și Baltazar Tivadar. Despre Ioan, băiatul amintiților Nicolae și Magdalena, există doar două știri sigure referitoare la filiația sa (octombrie 1560 și mai 1561). În rest, se poate admite cu suficientă certitudine că el este acel Ioan Tivadar din șirul consistent de acte emise începând cu 27 aprilie 1560.²⁰ După trecerea unui sfert de veac, această siguranță trebuie diminuată semnificativ, băiatul lui Nicolae Tivadar putând fi confundat cu tizul său, descendent din Baltazar Tivadar (atestat ca atare la 30 martie 1590). O mențiune fugitivă și tardivă, din mai 1619, confirmă atât dispariția lui Ioan Tivadar, cât și a fiului său, Petru (*quondam Petrum Tivadar de Karansebes filium quondam Joannis Tivadar ...*).²¹

Baltazar Tivadar de Jdioara este consemnat în acte doar pentru o scurtă perioadă de la sfârșitul vieții sale (30 ianuarie 1585–11 decembrie 1586).²² Mărturiile postume arată că fusese căsătorit cu Caterina, fata lui Petru Găman (20 aprilie 1588), și lăsase doi fii adulți, pe Nicolae și Ioan (30 martie 1590).²³

George Tivadar de Mâtnic este pomenit doar într-o ascultare de martori din septembrie–octombrie 1599, când a depus mărturie văduva sa, Dorothea, pe atunci în vârstă de 60 de ani.²⁴

Membrii celei de-a patra generații a familiei au trăit la sfârșitul secolului al XVI-lea și în primele decenii ale veacului următor. Frații Nicolae și Ioan Tivadar erau copiii amintitului Baltazar, fiind surprinși documentar în perioada maturității lor. Nicolae este cunoscut inițial în ipostaza de copist al cancelariei

¹⁸ C. Feneșan, *Diplomatarium Banaticum*, vol. I (Cluj-Napoca: Mega, 2016), 319–323, nr. 96–97; C. Feneșan, *Documente medievale bănățene (1440–1653)* (Timișoara: Editura Facla, 1981), 58, nr. 14; Pesty, *Szörényi*, III, 260, nr. 195.

¹⁹ Pesty, *Szörényi*, III, 286, 294, nr. 216, 218.

²⁰ Pentru atestările din anii 1560–1582, a se vedea lista funcțiilor din anexa prezentului studiu.

²¹ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare: ANIC), fond *Microfilme Ungaria*, rola 874, c. 123 (după *X. Liber Regius Gabrielis Bethlen*, f. 132r). Actul Capitlului din Alba Iulia poate fi datat la 24 mai (stil vechi) sau 27 mai (stil nou) 1619, fiind inserat în documentul princiar din 16 august următor.

²² Pesty, *Krassó*, IV, 113, 123, nr. 449, 453.

²³ SJCAN, fond *familial Matskási*, seria 2. *Acte privind bunurile familiei*, fasc. 25, nr. 814. Pesty, *Krassó*, IV, 146, nr. 462.

²⁴ SJCAN, fond *familial Matskási*, seria 2. *Acte privind bunurile familiei*, fasc. 26, nr. 853 (martoriul 19). Mențiune și la Pesty, *Szörényi*, I (1877), 476.

princiare (1583–1590), apoi ca nobil și proprietar în Banat (1588–1603).²⁵ Ioan Tivadar se poate diferenția față de ruda sa mai vârstnică doar de la 16 martie 1590. Cu siguranță, conscripția porților fiscale din 1603 se referă la el.²⁶

În privința lui Petru Tivadar, știrile se întind pe parcursul unui sfert de secol. El figurează alături de Nicolae, Ladislau și Ioan Tivadar în actul din 29 decembrie 1590, prin care casa lor din Caransebeș a fost înnobilită. În anul 1604, el locuia la Caransebeș, unde se remarcă prin noblețe și vârstă. A avut norocul de a scăpa de răzburarea haiducilor sârbi care stăpâneau orașul, îndreptându-se spre Țara Românească.²⁷ După acest episod, Petru Tivadar a mai trăit cel puțin cinci ani, fiind pomenit cu ocazia unei puneri în posesie (1609), apoi ca răposat (1619).²⁸ Un act din 25 martie 1622 confirmă din nou dispariția lui Petru și precizează numele văduvei sale, anume Anuca Găman. Se pare că a fost al doilea mariaj al nobilei doamne, întrucât înainte de anul 1616 ea avusese ca soț pe Ioan Lugosi.²⁹

Gaspar Tivadar din Mâtnic rămâne un personaj obscur, cunoscut doar din amintita audiere de martori făcută în toamna lui 1599.³⁰ Din nefericire, el este singurul declarant căruia nu i s-a specificat vârsta, fapt care îngreunează precizarea locului său în cadrul generației. Totuși, acest Gaspar se diferențiază pregnant față de nepotul său omonim atestat cu anul 1623.

Ultimul membru al acestei generații a fost Ladislau Tivadar, cu ascendență rămasă necunoscută, dar care se bucură de cea mai lungă atestare directă, timp de patru decenii (septembrie 1588 – decembrie 1628). El mai are avantajul de a i se cunoaște cu precizie anul nașterii – 1563, pe baza ascultării de martori din octombrie 1599, când împlinise 36 de ani.³¹ Ladislau este menționat în ipostaze diverse: proprietar de iobagi (1588, 1599) și de imobile (1590, 1623), martor testamentar (1591), nobil în Caransebeș (1603) și vicecomite de Severin

²⁵ Zsolt Trócsányi, *Erdély központi kormányzata (1540–1690)* (Budapest, 1980), 196; EK, 219, nr. 580; *Báthory Zsigmond királyi könyvei 1582–1602* (seria *Erdélyi történelmi adatok*, VII.3.) (Kolozsvár, 2005), 368, nr. 1354 (în continuare: BZK); Pesty, *Krassó*, IV, 146, 182, 201, 205; *Monumenta Comitialia Regni Transsylvaniae* (în continuare: MCRT), ed. Sándor Szilágyi, vol. XVII (1679–1682) (Budapest, 1894), 405.

²⁶ Pesty, *Krassó*, IV, 146, nr. 462; C. Feneșan, *Diplomatarium Banaticum*, vol. II (Cluj-Napoca: Mega, 2017), 279, 281, nr. 103.

²⁷ Bethlen, *Historia*, VI, 65; István Szamosközy, *Történeti maradványai. 1542–1608*, ed. Sándor Szilágyi (colecția *Monumenta Hungariae Historica, Scriptores*, vol. XXX) (Budapest, 1880), 254–255.

²⁸ Pesty, *Krassó*, IV, 260, nr. 524; ANIC, fond *Microfilme Ungaria*, rola 874, c. 123.

²⁹ Feneșan, *Documente*, 150, nr. 63; Pesty, *Szörényi*, I, 457.

³⁰ SJCAN, fond *familial Matskási*, seria 2. *Acte privind bunurile familiei*, fasc. 26, nr. 853 (martorul 20).

³¹ *Ibid.* (martorul 7).

(1627–1628).³² Informațiile despre familia sa se lasă așteptate până la 20 mai 1623, când apare căsătorit cu Ana Marin și părintele a doi băieți, Ladislau și Gaspar.³³

Următoarea generație reunește cinci bărbați și o doamnă, toți fiind consemnați între 1623–1656. Cei dintâi menționați, în 1623, sunt frații Ladislau și Gaspar Tivadar. Amintirea lor rămâne foarte vagă, fiind redusă la câteva știri lapidare. Așa cum am arătat, părinții lor erau Ladislau Tivadar și Ana Marin. Primul băiat mai apare consemnat doar la 16 septembrie 1640 ca nobilul Ladislau Tivadar *Junior*.³⁴ Urma celuilalt frate, Gaspar, este și mai îndepărtată, fiind cuprinsă în revendicarea generală a nobilimii severinene asupra imobilelor deținute la Caransebeș anterior cuceririi otomane (30 august 1688). Bunurile lui *Casparus* Tivadar, pe atunci foarte bătrân sau chiar decedat, erau revendicate de Ioan More.³⁵ O prezență documentară fugitivă se observă și în cazul altor două personaje. Doamna Caterina Tivadar este cunoscută doar ca soția nobilului Wolfgang Josika, la 16 septembrie 1640³⁶. Un Mihai Tivadar este atestat rar, la început ca membru al adunărilor nobiliare de la Caransebeș (15 martie 1641 și 15 martie 1642), apoi ca stăpânul unor iobagi la Ciuta (25 noiembrie 1655)³⁷.

Către mijlocul secolului al XVII-lea, viața familiei a fost dominată de două personaje influente, anume Andrei și Grigore Tivadar. Din viața primului, sursele istorice luminează peste două decenii (1635–1656), dar nu furnizează niciun amănunt genealogic. De la început el apare ca nobil (15 ianuarie, 25 mai și 12 septembrie 1635, 6 iunie 1636, 7 iulie 1639)³⁸. Influența crescândă este dovedită prin ocuparea funcției de vicecomite al Severinului în anii 1647–1649 și 1655–1656. Biografia lui Grigore Tivadar este mai detaliată și extinsă sub

³² BZK, 368, 398, nr. 1354, 1472; EK, 219, nr. 580; MCRT, XVII, 406; Pesty, *Krassó*, IV, 214, nr. 498; Szörényi, I, 326.

³³ Adrian Magina, “O sursă pentru istoria Banatului în secolul al XVII-lea: Protocoalele capitlului de la Alba Iulia”, în I. M. Balog, I. Lumperdean, L. Mádly, D. Țeicu, eds., *Multiculturalism, identitate și diversitate. Perspective istorice. In honorem prof. univ. dr. Rudolf Gräf la împlinirea vârstei de 60 de ani* (Cluj-Napoca: Mega, 2015), 172–173, nr. 2. Prima semnalare la Sándor Márki, *Aradvármegye és Arad szabad királyi város története*, vol. II/2 (Arad, 1895), 203.

³⁴ Pesty, *Krassó*, IV, 322, nr. 555.

³⁵ C. Feneșan, “Caransebeșul la începutul celei de-a doua stăpâniri habsburgice (1688),” *Revista Istorică*, Serie Nouă VII, nr. 1–2 (1996): 79.

³⁶ Pesty, *Krassó*, IV, 322, nr. 555.

³⁷ Pesty, *Krassó*, IV, 328, nr. 558; A. Magina, “Notarii Caransebeșului în secolul al XVII-lea,” în *Analele Banatului*, Serie Nouă, Arheologie-Istorie XIX (2011): 308, nr. I; Feneșan, *Diplomatarium*, II, 440, 458, nr. 178, 182.

³⁸ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 423, nr. 172; Feneșan, *Documente*, 166, 168, nr. 72–73; Pesty, *Krassó*, IV, 306, 313, nr. 548, 552.

aspect temporal. Intrat în atenția documentelor la 1631³⁹, Grigore s-a remarcat îndeosebi prin neîntreruptele conflicte de proprietate pe care le-a avut cu familia Fiat de Armeniș. El a fost căsătorit cu Ana Căstruț (*Kastrucz*), legătura fiind atestată în anul 1640.⁴⁰ Din acest mariaj au rezultat trei copii: Barbara, Gabriel și Nicolae. Nobilul Grigore Tivadar a avut o carieră promițătoare, fiind ales comite al comitatului Severin în 1637. Disputele patrimoniale cu Sigismund Fiat, care culminează prin împușcarea lui (1641), au compromis cariera lui Grigore. Abia după mulți ani, spre sfârșitul vieții, a mai fost cooptat ca asesor jurat în adunarea nobililor comitatului (30 iunie 1650). El a murit înainte de anul 1654, lăsând soției și copiilor povara procesului cu nobilii Fiat.⁴¹

Urmașii lui Grigore Tivadar alcătuiesc a șasea generație a familiei pe care sursele abia o remarcă. La 12 noiembrie 1654 sunt enumerați Barbara (nemăritată), Gabriel și Nicolae Tivadar.⁴² Dintre copii, doar băieții mai sunt consemnați o scurtă perioadă (8 septembrie–25 noiembrie 1655).⁴³ Se pare că niciunul dintre frați nu a avut urmași, pentru că în august 1688 casa și bunurile lui Grigore Tivadar erau revendicate de *Joannes Flore et Joannes Gellestei legitimi successores per genealogiam Castrucz*, în timp ce locuința și moara lui Gabriel Tivadar erau solicitate de nobilii din familia Simon.⁴⁴ Printre ultimii membri ai neamului pe cale să se stingă, s-a aflat un Ioan Tivadar arătat ca proprietar de pământ și moară în Caransebeșul anterior cuceririi otomane. Ajuns la bătrânețe, acest Ioan Tivadar a fost reprezentat de un anume Andrei în tentativa de retrocedare a bunurilor imobiliare.⁴⁵ Absența nobililor Tivadar din rândul elitelor severinene care, în ultimul deceniu al secolului XVII, făceau ample demersuri pentru recuperarea proprietăților și privilegiilor ancestrale, este o dovadă suplimentară în favoarea ipotezei stingerii acestei familii bănățene.

*

³⁹ Antal Molnár, "Jezsuita misszió Karánsebesen (1625–1642)," *Történelmi Szemle* XLI, nr. 1–2 (1999):145 (cu trimitere la MOL, F szekció: F 234 XXII szekrény, 13. Q. fol. 14).

⁴⁰ Pesty, *Szörényi*, II, 494; *Krassó*, II/2 (1884), 111; MOL, F szekció: F 17 *Kolozsmonostori konvent országos levéltára, Cista comitatum Zörény*, nr. 5 (document valorificat prin amabilitatea dr. Adrian Magina de la Muzeul Banatului Montan din Reșița).

⁴¹ Pesty, *Krassó*, II/2, 112, 219.

⁴² Pesty, *Szörényi*, I, 476. Actul original a fost transcris de eruditul Kaprinai István (1714–1785), copia păstrându-se în colecțiile universității budapestane (Eötvös Loránd Tudományegyetem, *Kaprinai-gyűjtemény*, B sorozat, vol. 40, 119–126, nr. XXXVIII). Disponibil online la <https://edit.elte.hu/xmlui/handle/10831/19444>.

⁴³ Pesty, *Krassó*, IV, 351, nr. 572; Feneșan, *Diplomatarium*, II, 456, nr. 182.

⁴⁴ Feneșan, "Caransebeșul," 80, 84.

⁴⁵ *Ibid.*, 79.

Informațiile referitoare la averea familiei și la dinamica raporturilor de proprietate sunt suficient de edificatoare. În momentul primelor atestări, familia era deja de condiție nobiliară și stăpâna sate în regiunea Făgetului. Un act din 11 mai 1511 cuprinde plângerea notabililor posesiei Margina față de câțiva particulari, între care și nobilul Paul Thywadar *de Olah Endre*, care le pricinuiseră cele mai mari pagube: au luat cu forța 20 de boi de la iobagii români din localitate, au distrus pădurea omonimă lăsând porcii să strice ghindăria, apoi au tăiat și au transportat numeroși copaci. Pentru rezolvarea litigiului erau desemnați câțiva oameni de mărturie, printre care figurează și Petru Thywadar *de Iswaricha*.⁴⁶ Nici acest ultim personaj nu pare să fi fost mai milos. La 29 februarie 1516, Petru și Paul Tivadar sunt enumerați printre nobilii comitatului Timiș care săvârșeau abuzuri în acțiunea de recuperare a pagubelor provocate de “cruceații” lui Dózsa, cu doi ani înainte. Nobilii pretindeau de la locuitorii târgului Mănăștiur (*Monostor*) o indemnitate de peste 1000 de florini, deposedându-i cu forța de bunuri (*propter quam ad nos venientes cum exercito magno de comitatu Themesiensi, ut res et bona nostra totaliter asportarent*).⁴⁷

Procesul achiziționării de bunuri imobiliare a continuat și în deceniile următoare. Numărul stăpânirilor a putut crește temporar prin luarea în zălog a diverse moșii. Un act din 1527 oferă exemplul unui transfer de zălog, de la Francisc Fiat de Armeniș către Ladislau Tivadar. Șapte părți posesionare *in districtu de Karansebes et sub banatu Zeuriniensi existentibus* fuseseră zălogite de Petru Mâtniceanu lui Francisc Fiat pentru 75 de florini-aur, iar ultimul, ajuns și el în mare nevoie de bani, le-a dat nobilului Tivadar pe aceeași sumă.⁴⁸ Tot astfel, din 12 iulie 1549, provine știrea că o parte din posesiile Mâtnic, Sacu, Morencz, Chernota și prediul Măguri *in dicto comitatu de Karansebes existentibus (...)* *que nunc partim vero in manibus domine Magdalene nobilis quondam Ladislai Thywadar relicte et Nicolai filij eiusdem titulo dumtaxat pignoris infra tempus redemptionis haberentur*.⁴⁹

De asemenea, la 20 decembrie 1536, printre vecinii prediilor Agadici și Gorylycha din districtul Carașova s-a aflat și nobilul Nicolaus Thywadar *de Karansebes*.⁵⁰ Este dovada prețioasă a extinderii posesiunilor familiale în zona Carașului și a dobândirii unei proprietăți la Caransebeș care devine reședința etalată oficial.

Cucerirea de către otomani a unei părți însemnate din Banatul istoric

⁴⁶ Pesty, *Krassó*, III, 490–92, nr. 366.

⁴⁷ *Kenez et cives de Monostor et pertinenciis eiusdem* apelau la dreptatea și protecția markgrafului George de Brandenburg (Pataki, *Domeniul*, 175–176, nr. 45).

⁴⁸ A se vedea nota 14.

⁴⁹ Pesty, *Szörényi*, III, 260, nr. 195.

⁵⁰ Feneșan, *Documente*, 58, nr. 14.

(1552) a afectat puternic situația materială a familiei Tivadar. Timp de multe decenii, acești nobili au trăit mereu cu speranța recuperării posesiilor pierdute la mijlocul secolului. La 21 aprilie 1586, doamna Elisabeta se prezenta ca fiica alesului Petru Tywadar *de Izwaricz*, semn că nu își uitase satul copilăriei. Campaniile victorioase ale armatelor ardelene și bănățene din anii 1595–1596, prin care ținuturile Bocșei, Făgetului și Lipovei au fost eliberate de sub stăpânirea otomană, au oferit nobililor cea mai bună șansă pentru reluarea vechilor posesiuni. Demersurile nobililor Tivadar nu au rămas fără rezultate. La 5 ianuarie 1597, principele Sigismund Báthori a răsplătit credința și serviciile credincioase ale nobililor Ladislau, Nicolae, Petru și Ioan Tivadar din Caransebeș, prin conferirea în întregime a posesiilor Cladova-Făget, Gruni, Ohaba, *Othe*, *Izwarecz*, *Bykenes*, *Kenes* din comitatul Timiș și a jumătate din posesiile *Gywrgevecz sive Chwrchewl alias Gyrgles*, *Also Nyristhe* și din prediul *Felső-Nyristhe* aflate în comitatul Severin. Toate acestea fuseseră stăpânite odinioară de strămoșii nobililor amintiți, apoi ocupate de otomani și, în final, eliberate de armatele creștine (*verum temporibus retroactis Thurcarum viribus invalescentibus, per eosdem hostiliter occupatas, ac ab annis compluribus partim ad arcem Lippensem, partim vero castrum Bokchya per eosdem Turcas violenter tentas, hac demum tempestate ex singulari Dei beneficio, a jugo et servitute illorum una cum dictis arce, et nonnullis alys castris et arcibus per nos liberatas*).⁵¹ Recuperarea s-a dovedit a fi parțială și vremelnică. În primul rând, unele din satele menționate au făcut obiectul donației către alte personaje, mult mai puternice decât nobilii Tivadar. Astfel, la 24 mai 1597, Principele Sigismund Báthori a donat *magnifici Stephani Thórók de Eming comitis comitatus Huniadiensis* numeroase sate întregi din districtele Margina și Mănăștiur, stăpânite înaintea cuceririi turcești de strămoșii beneficiarului.⁵² Din comparația documentelor emise la 5 ianuarie și 24 mai 1597, reiese că satele *Izwarecz/ Izuaricza*, *Cladova/ Cladoua*, *Ohaba/ Olahohaba* și *Othe/ Otthye* din districtul Mănăștiur fuseseră donate de două ori, în întregul lor (*integras possessiones*), rezultând o suprapunere de stăpâniri. Această situație se poate explica printr-o confuzie administrativă (posesiile sunt inițial amintite în comitatul Timiș, apoi în cel al Hunedoarei)⁵³, dar mai ales

⁵¹ Pesty, *Krassó*, IV, 190–192, nr. 489 (citatul la p. 191).

⁵² *Ibid.*, 195–196, nr. 491.

⁵³ În privința acestor districte aflate la hotarul dintre Banat și Transilvania, au existat controverse de apartenență teritorială, implicit și fiscală. Dieta de la Bács (1518) a stabilit că *districtus Monostor, Sagya et Morsina, alias ad comitatum Themesiensem pertinentes (qui in praesens nec Transylvaniae, nec Ungariae deserviunt) rursus ad comitatum Themesiensem, si testimonium evidens produci poterit, remittantur et reducantur* (Hurmuzaki-Densușianu, *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. II/3 (1510–1530) (București, 1892), 300, nr. CCXX, art. 32). La sfârșitul secolului, Dieta de la Mediaș (21–29 martie 1599) a hotărât ca ținuturile Făget și Margina să intre sub autoritatea banului lugojan (MCRT, IV (1597–1601) (1878), 275, § 25).

prin faptul că Ștefan Török era atunci un personaj foarte influent, capabil să aducă dovezi mult mai puternice în sprijinul pretențiilor sale. De altfel, sursele ulterioare confirmă că de la acești nobili Török așezările au trecut la alți proprietari.⁵⁴ Pe de altă parte, în deceniul următor, pagubele s-au amplificat, deoarece otomanii au reluat terenul pierdut.

O mărturie prețioasă referitoare la patrimoniul funciar de la cumpăna secolilor XVI–XVII, este conscripția fiscală din anul 1603. Aceasta nu îl reține decât pe Ioan Tivadar, care figurează cu un total de cinci porți fiscale în trei sate.⁵⁵

Celelalte proprietăți familiale ies la iveală îndeosebi cu ocazia numeroaselor conflicte patrimoniale în care nobilii Tivadar au fost implicați. Stăpânirea asupra caselor, terenurilor și iobagilor a fost mereu periclitată nu doar de către otomani, ci și de autoritatea princiară sau de nobilii mai puternici. Au existat situații când politica principilor ardeleni a tulburat sistemul stăpânirii funciare în Banatul de Caransebeș și Lugoj. Pe de o parte, a existat tendința ca fiscal să preia toate proprietățile rămase fără deținători legali, pentru creșterea veniturilor princiare și menținerea fondului funciar din care să se facă noi donații.⁵⁶ Pe de altă parte, cetățile, târgurile și posesiile din patrimoniul princiar au fost utilizate pentru recompensarea credinței și serviciilor unor apropiați, apoi pentru obținerea unor venituri suplimentare prin zălogirea acestora. De asemenea, raportarea eronată a situației juridice reale a imobilelor a făcut ca unele donații, zalogiri sau etatizări să fie nepotrivite. Suprapunerea stăpânirilor mai vechi și mai noi a condus, inevitabil, la împotrivirea categorică a nobilimii locale care dispunea de privilegii eficiente. Un exemplu elocvent este zălogirea târgului și domeniului Jdioara, pentru suma de 2000 de florini, lui Ștefan Apafi de Apanagyfalva (3 august 1584). Decizia princiară a fost contestată de nobilii locului donat, între aceștia aflându-se și alesul (*egregius*) Baltazar Tivadar (30 ianuarie 1585). Efectele imediate ale protestului nu sunt cunoscute în mod concret, dar, în perspectivă, conflictul și-a găsit o rezolvare temporară. În ianuarie 1590, nobilul Apafi era decedat, suma împrumutată fusese returnată văduvei acestuia, iar castelul urma să reintre în proprietatea princiară.⁵⁷

În 1586, familia Tivadar a fost din nou încercată, dar într-o manieră mult atenuată. La 8 mai, principele aflase că nobilul Francisc Modlina din Lugoj

⁵⁴ Șirul succesiv al proprietarilor este prezentat de Pesty, *Krassó*, II/1 (1884), 231 (*Izwarecz*), 255 (*Kladowa*); II/2, 72–73 (*Ohaba, Ohabarumunyaszka*), 91 (*Othe*).

⁵⁵ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 279, 281, nr. 103.

⁵⁶ O abordare competentă a problemei, la Ligia Boldea, "Asupra unor controverse fiscale în Caransebeșul primei jumătăți a secolului al XVII-lea," *Analele Banatului*, Serie Nouă, Arheologie-Istorie XX (2012): 231–233.

⁵⁷ Pesty, *Krassó*, IV, 107–109, nr. 446 (zălogirea); 111–114, nr. 448–449 (opозиțiile); 130–131, nr. 459 (reluarea cetății și domeniului).

murise fără descendenți masculini, poruncind ca fiscul să preia toate bunurile pe care defunctul le-a avut în târgul Lugoj și pe cuprinsul a 11 posesii din districtul Caransebeș. Îndeplinirea acestei decizii s-a lovit de opoziția mai multor nobili, între care figurează Elisabeta Tivadar și Melchior Modlina (prima nevastă, respectiv fiul lui Nicolae Modlina, înrudit cu celui dispărut), ei având la dispoziție un an pentru a-și dovedi drepturile de moștenire.⁵⁸ Elisabeta Tivadar și-a purtat singură de grijă după moartea celor doi soți, punându-și la adăpost agoniseala. Chiar înainte de izbucnirea amintitului conflict, pe 21 aprilie 1586, ea a ajuns la o înțelegere cu Mihai, fiul ultimului ei soț, Francisc Thoma. Pentru că Mihai arătase atenție celor doi soți, Elisabeta îi dăruia părțile sale de moșie de la *Chyaba* (cumpărate cu primul ei soț – Nicolae Modlina), apoi haine, armuri, vase din aur și argint și alte bunuri, cu condiția de a avea grijă de ea până la moarte.⁵⁹

Conflictul în jurul Jdioarei, care părea să se încheie în ianuarie 1590, s-a reaprins la 8 februarie următor, când principele Sigismund Báthori a donat lui Ștefan Josika și celor cinci frați ai săi cetatea, curtea nobiliară și târgul de acolo. Printre nobilii afectați s-au numărat Nicolae și Ioan, fiii răposatului Baltazar Tivadar, care dețineau o casă în târg (*domus in oppido Sidowaros*).⁶⁰ Foarte abil, Ștefan Josika a negociat cu toți nobilii locului. Pe unii i-a determinat să renunțe la bunurile lor, iar altora le-a oferit compensații bănești sau materiale. La 12 octombrie 1590, frații Ioan și Nicolae Tivadar au părăsit casa și au suspendat acțiunea de împotrivire formulată la 30 martie, deși Josika le promisese stăpânirea pe mai departe a imobilului (*Adamus Illia de Berzeus nomine Nicolai et Joannis Thivadar filiorum Balthasaris Thivadar de Sidovár remittit illam contradictionem quam tunc, dum Stephanus Josika cubicularius 1590-a statueretur in dominium castris Sidovár ratione domus eorum in oppido Sidováros habitae interposuerat, pro qua remissione idem Stephanus Josika promittit, eosdem in possessorio dictae domus se relicturum, dum modo ydem honoris saltem gratia serviant*).⁶¹

Din secolul al XVII-lea se cunosc două demersuri judiciare semnificative. La 20 mai 1623, Ladislau Tivadar și Ladislau Vaida, în numele nevestelor (ambele

⁵⁸ Pesty, *Krassó*, IV, 119–120, nr. 452 (etatizarea), 121–123 (opoziția). Discuția cazului la Boldea, “Asupra unor controverse,” 235–236. În calitate de prim născut, Melchior a primit de la principe, sub forma unei noi danii, posesia Chyaba (1589), cf. Pesty, *Krassó*, II/1, 99; Szörényi, II, 40.

⁵⁹ EK, 170, nr. 452.

⁶⁰ Pesty, *Krassó*, IV, 142–144, nr. 462 (donația din 8 februarie), 145–147 (opozițiile nobiliare).

⁶¹ EK, 284, nr. 777; Pesty, *Krassó*, IV, 168, nr. 470 (cu data 22 octombrie). Episodul este analizat pe larg de Ligia Boldea, “Asupra avatarurilor unei cetăți medievale: Jdioara anilor 1548–1658,” *Analele Banatului*, Serie Nouă, Arheologie-istorie XIV/2 (2006): 53–54.

din familia Marin) și copiilor lor, au formulat opoziție față de posibilitatea ca principele să le ocupe și să le valorifice părțile lor posesionare din satele Slatina și Feneș. Miza era cu atât mai importantă cu cât primul nobil avea doi băieți, iar celălalt cinci copii (din care trei fii).⁶² Peste două decenii, la 15 martie 1642, este înregistrată declarația mai multor nobili, printre care și Mihai Tivadar, de a-și împărți cheltuielile de judecată în procesul intentat fiscului pentru recuperarea părților care li se cuveneau în satele Maciova, Peștera și Obreja.⁶³

O categorie distinctă de adversari au format-o nobilii locali. Aproape toate conflictele cu aceștia se leagă de persoana lui Grigore Tivadar, un om foarte aprig și perseverent. Cea mai amplă și durabilă dispută a fost purtată cu familia Fiat de Armeniș, în privința părților posesionare de la Brebu. În mod paradoxal, la originea conflictului a stat înțelegerea încheiată de Grigore Tivadar cu soții Matei Dalea și Adviga Peligrad în fața a șapte notabili din Caransebeș, la 15 ianuarie 1635. Adviga era de condiție nobilă, dar încheiase o căsătorie, cel mai probabil din dragoste, cu Matei Dalea – om “chibzuit” (*providus*) însă iobagul nobilului Grigore Tivadar, pe posesia Vârciorova! Pentru a rezolva problema unei femei cu o situație echivocă, care contravenea conveniențelor epocii, Grigore Tivadar l-a eliberat pe Matei Dalea din iobăgie și a recunoscut libertatea soției sale. În plus, nobilul le-a garantat celor doi soți dreptul de folosință asupra sesiilor de la Vârciorova, el rezervându-și nuda proprietate. Adviga a oferit, la schimb, partea ei din satul Brebu, moștenită de la răposatul ei tată, alesul Ioan Peligrad, și care atunci se afla zălogită și ocupată “deoarece (Adviga) era nevoiașă și fără de putere”.⁶⁴ Pentru a fi ferit de orice contestație, schimbul a fost supus aprobării princiare. Abia la 6 martie 1637, George Rákóczi I și-a arătat milostivirea, luând în considerare nu doar acceptul nobililor caransebeșeni, ci și fidelitatea și serviciile credincioase ale lui Tivadar. Principele a confirmat nobilului Grigore și urmașilor săi, în mod irevocabil și pentru totdeauna, dreptul de stăpânire a părților posesionare de la Brebu.⁶⁵ Recuperarea efectivă a posesiei ocupate și zălogite s-a dovedit mult mai dificilă decât obținerea acordului princiar. Deja în cursul aceluiași an, era atestată disputa dintre Grigore Tivadar și Sigismund Fiat pentru terenurile deținute anterior de familia Peligrad la Brebu.⁶⁶ Un document princiar din 6 septembrie 1648 dezvăluie că “în vremurile trecute”⁶⁷, Sigismund Fiat a convenit cu Tivadar “să-i fie de ajutor cu fapta,

⁶² Magina, “Protocoalele,” 172–173, nr. 2; Márki, *Aradvármegye*, II/2, 203.

⁶³ Magina, “Notarii,” 307–308, nr. I.

⁶⁴ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 423–424, nr. 172.

⁶⁵ *Ibid.*, 430–431, nr. 175. Martori la punerea în posesie au fost și iobagi ai nobilului Sigismund Fiat (Pesty, *Krassó*, II/2, 110).

⁶⁶ Magina, “Notarii,” 307.

⁶⁷ Foarte probabil, acordul s-a încheiat la 16 ianuarie 1640 (Pesty, *Krassó*, II/2, 111).

cu cheltuielile și cu osteneala” pentru recuperarea bunurilor sale, urmând să primească jumătate din tot ceea ce s-ar fi obținut. S-a prevăzut compensarea reciprocă a cheltuielilor și plata unei penalități de 500 florini-aur de către partea care nu respecta înțelegerea.⁶⁸ Clauzele sugerează că Sigismund Fiat era foarte interesat de pământurile lui Tivadar, folosind orice modalitate de a-și extinde stăpânirea asupra satului Brebu. Această tentație se observă încă din 1635, când Sigismund a evitat împărțirea concretă și definitivă a terenurilor deținute în comun cu familia Găman.⁶⁹

Colaborarea s-a transformat în dușmănie, pe măsură ce Grigore a achiziționat tot mai mult pământ la Brebu, în dauna intereselor lui Sigismund. Între 1 decembrie 1639 și 20 octombrie 1640 este atestat procesul dintre Tivadar și Sara Găman pentru terenurile de la Brebu, în care a intervenit și a formulat opoziție nobilul Fiat.⁷⁰ La 15 martie 1641, Grigore Tivadar a ajuns la o înțelegere cu Sara Găman, concretizată printr-un schimb de proprietăți. Nobila doamnă ceda pământul de la Brebu, primind o vie care se învecina cu podgoria proprie de pe Dealul Teiuș, lângă Caransebeș.⁷¹ Afacerea a fost profitabilă, întrucât soții Nicolae Măciș și Sara Găman și-au extins și ameliorat podgoria. La 31 martie 1642 se amintea trecător de “pârlogul (de vie al) lui Nicolae Măciș pe care l-a luat de la Grigore Tivadar” semn că ultimul mai realizase o vânzare.⁷² Tot astfel, pe 14 (17) decembrie 1640, Grigore Tivadar a perfectat o înțelegere cu nobilul Gabriel Kun: primul oferă toate părțile posesionare stăpânite la Zlagna, primind de la Kun șapte sesii iobăgești pustii din partea numită Pogăniș de la Brebu, pe chibzuitul iobag Opr(e)a Rios cu toate bunurile acestuia, apoi și suma de 210 florini până la Postul pascal următor, socotit pe stilul vechi (*iuxta vetus calendarium*).⁷³ Aceste demersuri au sporit ostilitatea dintre nobilii Tivadar și Fiat, rezultatul fiind unul tragic: Grigore și-a împușcat mortal rivalul (1641).⁷⁴ Prin această faptă, conflictul deja existent s-a amplificat și prelungit pentru mulți ani. Cei cinci băieți ai nobilului Fiat (Baltazar, Ludovic, Francisc, Ioan și Isac) au continuat judecata cu Grigore Tivadar nu numai pentru posesia Brebu, ci și pentru uciderea tatălui lor. Procesul a fost foarte amplu, însuși principele George Rákóczi I făcând mai multe intervenții pe lângă autoritățile comita-

⁶⁸ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 439–440, nr. 178.

⁶⁹ Feneșan, *Documente*, 162–163, nr. 71.

⁷⁰ Pesty, *Krassó*, IV, 318–324, nr. 555.

⁷¹ *Ibid.*, 328–330, nr. 558; Szörényi, II, 552.

⁷² Feneșan, *Documente*, 178–180, nr. 80.

⁷³ MOL, F szekció: F 17 *Kolozsmonostori konvent országos levéltára, Cista comitatum Zörény*, nr. 5 (act emis la 14 decembrie (pe stil vechi) sau 17 decembrie (stil nou). Sărbătoarea *Carnisprivium* este datată la 9 martie 1641, stil vechi). A se vedea și Pesty, *Krassó*, II/2, 111.

⁷⁴ Pesty, *Szörényi*, II, 231.

tense pentru rezolvarea litigiului.⁷⁵ Grigore Tivadar s-a dovedit foarte abil și tenace în apărarea intereselor sale. În amintitul act din 1648, nobilul era acuzat că “a încălcat înțelegerea (din 1640 – n.n.) în aproape toate punctele ei (și) s-a străduit să obțină bunurile doar pe seama sa”, fiind condamnat la plata celor 500 de florini. La 7 octombrie, el s-a opus ordinului executoriu princiar de a-i fi luate bunuri în contul sumei amintite, continuând tergiversarea.⁷⁶ Tivadar a mers până la contestarea noii proceduri judiciare aplicate de autoritățile comitatense și de instanța banului, pe motiv că era în contradicție cu vechile obiceiuri și privilegii (*quomodo superioribus non ita die praeteritis temporibus egregii et nobilibus, universi incolae et inhabitatores civitatis Caransebes, prout ipse revera percepisset ac animadvertisset, contra facta et privilegia eiusdem civitatis Caransebes (...) certam quadam inter sese compositionem, transactionem novamque aliquam deinceps in iudicio utendi formulam, ex eo quod in sede generosi domini bani annuos ac universae causae in boni iudicio ad testium decernerentur, in praeiudicium et damnum eorum, periclitationemque iurium ipsorum antiquorum manifestam inissent, fecissent et constituissent ...*). În realitate, opoziția a fost formulată din teama că noua procedură ar fi condus la pierderea procesului (27 iulie 1649).⁷⁷

Într-un final, Grigore Tivadar s-a reabilitat, fiind chiar cooptat ca asesor jurat în adunarea comitatensă (30 iunie 1650). A murit fără să fi rezolvat situația stăpânirilor de la Brebu. Judecata cu fiii lui Sigismund Fiat a fost continuată de Ana Căstruț (1654) și finalizată abia la 8 septembrie 1655 prin încheierea unei noi înțelegeri între familia Fiat și frații Nicolae și Gabriel Tivadar.⁷⁸ Disputa patrimonială a primit din partea istoriei un cu totul alt verdict. În septembrie 1658, banatul de Caransebeș și Lugoj a trecut sub ocupația otomanilor, iar nobilimea severineană a fost deposedată de proprietățile ei și nevoită să se refugieze în Transilvania.

Documentele păstrate oferă și alte amănunte importante referitoare la proprietățile familiei Tivadar. De exemplu, la 29 decembrie 1590, casa din Caransebeș și viile din hotarul orașului stăpânite de Nicolae, Petru, Ladislau și

⁷⁵ ANIC, fond *Microfilme Ungaria* (după originalele de la MOL, P szekció: P 990 *Fiáth család*), rola 629, c. 1060–1061, 1063–1065, 1070–1072 (scrisori princiare către autoritățile severinene din 30 august 1642, 17 decembrie 1647, 6 septembrie 1648) și 1065–1068, 1072 (rapoartele autorităților comitatense către principe, din 28 decembrie 1647 și 7 octombrie 1648).

⁷⁶ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 443–444, nr. 179.

⁷⁷ Magina, “Protocoalele,” 170 și 178–179, nr. 9 (cu data 29 iunie 1649).

⁷⁸ Pesty, *Krassó*, II/2, 112, 219; IV, 351–352, nr. 572. Înțelegerea încheiată între familiile Fiath și Tivadar, având clauza unei penalități de 1000 florini-aur pentru partea care ar fi încălcat acordul (1654) se păstrează în transcrierile lui St. Kaprinai (a se vedea nota 42) și Fr. Pesty (cf. A. Magina, “At the Border of Transylvania: the County of Severin/ the District of Caransebeș in the 16th–17th Centuries,” *Transylvanian Review* XXII, Suppl. 4 (2013): 296–297).

Ioan Tivadar au fost înnobilate și exonerate de plata nonei, decimei și altor taxe. Înobilarea a fost răsplată serviciilor aduse de Nicolae Tivadar în postura de copist al cancelariei mari princiare.⁷⁹ Din această perspectivă, Nicolae se alătură șirului însemnat al bănaștenilor cu preocupări intelectuale care au fost înobilati și privilegiați în decursul secolelor XVI–XVII.⁸⁰ Scutirile fiscale au crescut prestața membrilor familiei care se bucurau deja de avantajele juridice ale statutului nobiliar. Pe lângă bunurile exceptate fiscal se pot repera cele impuse la plata contribuțiilor. Amintita conscripție din anul 1603 îl înregistrează pe nobilul Ioan Tivadar cu un total de cinci porți fiscale.

Privilegiul de la sfârșitul anului 1590 menționează existența unor vii în proprietatea familiei. Urma lor se regăsește în anii 1641–1642, când Grigore Tivadar a înstrăinat două locuri cu/ de vie cuplului Sara Găman și Nicolae Măcicaș. Familia a deținut și câteva mori la Caransebeș. În august 1688, printre bunurile din oraș revendicate de foștii proprietari sau de urmașii lor figurează și morile care aparținuseră lui Gabriel, Gaspar și Ioan Tivadar.⁸¹

Lumea supușilor se prezintă destul de estompată. Mențiunile despre iobagi aduc clarificări importante asupra dispunerii geografice și a numărului de posesiuni familiale. Tot ele oferă detalii prețioase despre etnia și onomastica elementelor rurale. În septembrie 1588, cu ocazia delimitării teritoriului orașului Caransebeș, printre martori figurează iobagii din Borlova ai nobililor Ladislau și Nicolae Tivadar (*Kalman George, Stanchwl Mihul, Luca Janos, Urluvan Emeric și Mikla Mihul*).⁸² După un deceniu, aceiași doi nobili aveau în satul cărășan *Neresty*, recent recuperat, slujitori chibzuiți, dar nenobili (*providis et ignobilibus ... Dikwl Bala și Joannis Kerekes*) care erau martori la o punere în posesie.⁸³ Apoi, așa cum s-a arătat mai sus, documentele îi rețin pe iobagul Matei Dalea, eliberat pentru că nevasta sa era fiică de nobil, și pe țăranul (*colonus*) Oprea Rios, socotit a fi om chibzuit (*providus*). Pe 16 septembrie 1640, se confirmă stăpânirea unor parcele în satele (azi dispărute) *Igazo, Aninis și Vale Kalului*, unde Caterina, Grigore și Ladislau Junior Tivadar aveau doi, șase, respectiv doi iobagi. La Brebu *prope fluvium Pogonicz* se afla casa iobagului *Dragul Beka*, unde s-a procedat la punerea în posesie a stăpânului său, Grigore Tivadar. În fața aceleiași case a venit Sigismund Fiat care a formulat opreliște: *inprimis ungarico idiomate talem propositionem allegans ...*⁸⁴ Este perioada când Grigore Tivadar schimbă, odată cu terenurile, și

⁷⁹ BZK, 368, nr. 1354.

⁸⁰ Enumerarea și prezentarea lor, la Feneșan, *Diplome*, 23, 25–26.

⁸¹ Feneșan, “Caransebeșul,” 79, 84.

⁸² EK, 219, nr. 580.

⁸³ Pesty, *Krassó*, IV, 214, nr. 498 (19 februarie 1598).

⁸⁴ *Ibid.*, 322–323, nr. 555.

iobagii de pe acestea (1641).⁸⁵ Tot la Brebu, nobilul era slujit de iobagii *Marton Kraya* și *Radul Rumen*. Primul întâmpină autoritățile comitatense la casa sa, iar celălalt le comunică opreliștea în numele domnului său (1648).⁸⁶ Peste ani (25 noiembrie 1655), o ascultare de martori organizată la Caransebeș înregistrează depozițiile iobagilor lui Gabriel și Mihai Tivadar, unde se specifică vârsta acestora: *Kraczon Lukacz* și *János Adzerelul* din Ohaba; *Moise Groza* din Iaz; *Kornyanul Lupul* și *Peter Frenczuka* din Ciuta (primul avea 50 de ani, iar toți ceilalți erau de 40).⁸⁷

*

Funcțiile și misiunile îndeplinite de nobilii Tivadar reprezintă un indicator fidel al influenței și prestigiului de care s-au bucurat în societatea epocii lor. De la început trebuie remarcată implicarea doar în slujbe civile (administrative, judiciare și intelectuale). Funcțiile cu valențe militare sunt atestate foarte rar. Petru Tivadar a servit cu zece cai la paza cetății Timișoara fiind plătit pentru cinci luni (7 aprilie–3 septembrie 1522) cu 41,5 florini.⁸⁸ Peste ani, nobilul Ioan Tivadar a deținut funcția colegială de castelan al districtului Caransebeș (atestări între 25 octombrie 1567–22 decembrie 1569 și la 31 decembrie 1582). Chiar și în această ipostază, alături de colegul său castelan și de judele nobililor din district, el a rezolvat probleme administrativ-judiciare: cercetarea și stabilirea persoanei îndreptățite să păstreze, într-o familie, actele de proprietate (25 octombrie 1567); adevărarea unei împotriviri cu armele la o introducere în posesie (25 octombrie 1568) și a unor zalogiri (1568, 22 decembrie 1569, 31 decembrie 1582).⁸⁹ De asemenea, la 4 decembrie 1569, oficialii districtului au luat act de sentința principelui Ioan Sigismund Zápolya în privința dreptului de succesiune asupra unei moșii.⁹⁰ Același Ioan Tivadar se distinge și prin onoarea de a fi unicul reprezentant al neamului său care a ocupat funcția de prim-jude al orașului Caransebeș (atestat între 25 august 1581 și 10 aprilie 1582). Prima sursă îl prezintă ca ales (*egregius*) și primar (foarte probabil, locțiitorul lui Nicolae Florea), depunând mărturie în privința moștenirii averii lui Ioan Fiat. Alte două acte îl arată în exercițiul funcțiunii (*judex supremus civitatis Karansebes*), adevărind o împotrivire față de înstră-

⁸⁵ Ibid., 329–330, nr. 558.

⁸⁶ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 443, nr. 179.

⁸⁷ Ibid., 456–458, nr. 182.

⁸⁸ C. Tóth, *Politikátörténeti*, 252, nr. IX, függelék, nr. 31.

⁸⁹ Pesty, *Szörényi*, III, 354–356, 367–368, 370, nr. 248, 252, 254; *Krassó*, IV, 88–89, 106–107, nr. 431, 445.

⁹⁰ Pesty, *Szörényi*, III, 373–377, nr. 256.

inarea bunurilor familiei Birta din oraș, precum și vânzarea unei țarine la marginea urbei.⁹¹

În secolul al XVII-lea, câțiva dintre nobilii Tivadar au reușit să ocupe funcția înaltă de comite al comitatului Severin (*comes comitatus Zeuriniensis*). Primul a fost Ladislau care, la 17 martie 1607, împreună cu alți nobili, adeveste o înțelegere pentru folosirea unei posesii.⁹² El revine în fruntea comitatului după două decenii, dar numai ca vicecomite, alături de Francisc Criciovan (1627) și Nicolae Găman (23 decembrie 1628).⁹³ La ultima dată, el raporta principelui despre depozițiile unor martori referitoare la un conflict de proprietate. Peste alți zece ani (1637), demnitatea de comite apare încredințată lui Grigore Tivadar și Mihai Oboroc, însă, foarte probabil, a fost vorba de funcția colegială de vicecomite. Tot (vice)comite a ajuns și Andrei Tivadar, colaborând, succesiv, cu Mihai Vaida (1647–1648), Francisc Fodor (1649) și Gabriel Kun (1655). Din activitatea acestuia se cunosc rapoartele înaintate principelui referitoare la amintitul conflict pentru posesia Brebu (28 decembrie 1647, 7 octombrie 1648), precum și avizarea, în cadrul adunării nobiliare comitatense, a diplomei princiere de înnobilitare acordată lui Toma Culcer (*Kulcsar*), pe 14 septembrie 1655.⁹⁴

Pe lângă aceste funcții înalte, membrii familiei au îndeplinit și misiuni mai modeste, care nu au diminuat încrederea autorității centrale sau respectul elitelor locale. Aceștia au fost cooptați ca membri în comisiile nobiliare de anchetă și rezolvare a celor mai diverse probleme: încălcări de hotare (11 mai 1511) și tulburări de posesie (6 iunie 1636)⁹⁵; recuperarea unor acte de proprietate (27 aprilie 1560)⁹⁶; hotărniciri de moșii (19 octombrie 1561)⁹⁷; opoziție la introducerea în posesie (17 decembrie 1567)⁹⁸; ascultarea și consemnarea depozițiilor în cauze civile (moștenire) și penale (atacul lotrilor asupra unui negustor), apoi transmiterea rapoartelor către principe (25 martie și 12 septembrie 1635).⁹⁹ Un număr important de acte arată desemnarea, uneori și participarea, nobililor Tivadar ca reprezentanți regali sau princieri (*homo regius/ waywodalis*) la

⁹¹ EK, 118, nr. 296; Feneșan, *Diplomatarium*, II, 119, nr. 33; Feneșan, *Documente*, 64–65, nr. 18.

⁹² Pesty, *Krassó*, IV, 237–239, nr. 513.

⁹³ Pesty, *Szörényi*, I, 326; ANIC, fond *Microfilme Ungaria*, rola 629, c. 1045.

⁹⁴ ANIC, fond *Microfilme Ungaria*, rola 629, c. 1065–1068; Feneșan, *Diplomatarium*, II, 443–444, nr. 179; Feneșan, *Diplome*, 203–205, nr. 50.

⁹⁵ Pesty, *Krassó*, III, 490–492, nr. 366; IV, 306, nr. 548.

⁹⁶ Pesty, *Szörényi*, III, 284–285, nr. 214.

⁹⁷ *Ibid.*, 302–304, nr. 222.

⁹⁸ *Ibid.*, 356–359, nr. 249.

⁹⁹ Feneșan, *Documente*, 163–168, nr. 72–73.

introduceri în posesie. Șirul acestui gen de mărturii începe chiar din momentul atestării concrete a familiei (7 aprilie 1511) și continuă timp de un secol.

Din cuprinsul documentelor reiese faptul că nobilii Tivadar erau familiarizați cu practicile administrative și judiciare ale epocii. La 10 martie 1578, instanța comitatului, în care a fost inclus și Ioan Tivadar, a cercetat un număr impresionant de acte ale familiei Găman (diplome, porunci, rapoarte/ *relatoria*, scrisori judiciare/ *litterae transmissionales* etc.), scrise pe hârtie și pergament, cu sigilii aplicate sau atârinate (unele pierdute), emise de cele mai variate autorități: Regele-împărat Sigismund de Luxemburg, comitele Petru Petrovici, banii de Severin, castelanii districtuali și Capitlul arădean.¹⁰⁰ Peste ani, la 15 ianuarie 1635, Andrei Tivadar își pune sigiliul, alături de alți șase nobili, pe actul care dădea formă legală schimbului de terenuri convenit între ruda sa Grigore Tivadar și Adviga Peligrad. Tot astfel, la 15 martie 1641, în cadrul unei adunări districtuale, Mihai Tivadar și-a pus pecetea și a semnat *manu propria* pe actul care a legalizat schimbul de terenuri între Sara Găman și Grigore Tivadar.¹⁰¹

La 30 ianuarie 1585, alesul Baltazar Tivadar din Jdioara s-a deplasat la Alba Iulia și a depus un protest oficial, în numele nobilului Bonifaciu Vaida din Caransebeș, față de introducerea lui Ștefan Apafi în posesia castelului zălogit Jdioara. După cinci ani, a fost rândul fraților Nicolae și Ioan Tivadar de a beneficia de serviciile nobilului Adam Ilia *de Berzews* care s-a preocupat de formularea unei opreliști în numele lor (30 martie 1590) și apoi de negocierile cu Ștefan Josika în privința casei părintești din târgul Jdioara (12 octombrie 1590).¹⁰²

Implicarea nobililor Tivadar în problemele comunității locale a cunoscut și alte ipostaze. Ioan (6 ianuarie 1574), Nicolae (10 mai 1589), Gaspar și Ladislau (octombrie 1599) fac depoziții în calitate de martori¹⁰³, iar Ladislau (30 martie 1591) asistă la redactarea testamentului lui Emeric Staicu (*Steykul*) din Caransebeș.¹⁰⁴ Peste ani (februarie 1603), Ladislau și ruda sa, Nicolae, figurează în lista nobililor din comitatul Severin și orașul Caransebeș care au depus jurământul de credință față de împăratul Rudolf II de Habsburg.¹⁰⁵ Era una din numeroasele manevre pe care nobilimea bănățeană le-a făcut pentru a traversa cu bine perioada extrem de nestatornică și tensionată a Războiului de 15 Ani. Fidel jurământului depus, Nicolae Tivadar s-a aflat în tabăra potrivnică predării orașului în fața trupelor lui Moise Székely care pornise din Timișoara, cu ajutor

¹⁰⁰ Pesty, *Szörényi*, III, 416–417, nr. 276.

¹⁰¹ Feneșan, *Diplomatarium*, II, 430, nr. 175; Pesty, *Krassó*, IV, 328–330, nr. 558.

¹⁰² Pesty, *Krassó*, IV, 113–114, 146–147, 167–168, nr. 449, 462, 470.

¹⁰³ Pesty, *Szörényi*, III, 397, nr. 263; EK, 242, nr. 643; a se vedea și notele 30–31.

¹⁰⁴ BZK, 398, nr. 1472.

¹⁰⁵ MCRT, XVII, 405–406.

otoman, să cucerească Transilvania (martie 1603). Caransebeșenii s-au predat din teama ca orașul lor, slab fortificat, să nu fie incendiat.¹⁰⁶ Înfrângerea și uciderea pretendentului Székely, în iulie 1603, i-a determinat pe bănățeni să se reorienteze către tabăra imperială. Generalul George Basta l-a impus ca ban pe Simon Lodi, însă alegerea nu a fost deloc potrivită. Timp de aproape un an, caransebeșenii au suportat numeroase pagube și suferințe din partea oștenilor banului Lodi (*incolae civitatis Karansebes plurimis injuriis a Rascianis et Valachis pressi*), considerate a fi chiar mai mari decât distrugerile făcute de otomani și tătari.¹⁰⁷ Orașenii au trimis o delegație la comisarii imperiali, pentru a le expune abuzurile provocate de haiducii sârbi. Din solia ajunsă la Cluj a făcut parte și Petru Tivadar, om care se remarcă prin noblețe și vârstă (*erant duo Petri eius civitatis incolae, quorum alteri Tivador, id est Theodoro, alteri Tóth cognomen erat, viri aetate et nobilitate praestantes*).¹⁰⁸ Plângerile bănățenilor au atras răzbunarea celor aflați în solda banului aventurier. Petru Tivadar a avut norocul să scape cu viață dintr-un atac al haiducilor sârbi, îndreptându-se spre Țara Românească (*Tivadar Péter Havasalfölde felé fogott*).¹⁰⁹

*

Aspectele culturale din viața familiei sunt rar evocate. Se detașează figura nobilului Nicolae Tivadar care, timp de mai mulți ani (1583–1590), a fost copist și notar în cancelaria mare a principelui transilvan (*scriba et juratus notarius cancellariae majoris*).¹¹⁰ Documentele pe care i se înregistrează numele, alături de ale altor dieci, rămân dovada concretă a activității desfășurate în birourile de la Alba Iulia. Serviciile aduse Curtții i-au asigurat atât o prestață evidentă (exprimată prin titlul de *egregius*), cât și avantaje de ordin material (prin înnoobilarea casei și terenurilor de la Caransebeș). Utilizarea curentă a scrisului și cunoașterea elementelor de legislație trebuie admise și pentru acei membri ai familiei care au îndeplinit funcțiile importante de comite, vicecomite, castelan și primar.

Toate aceste elemente întregesc perspectiva asupra unei familii importante

¹⁰⁶ *Moses Szekellyius Civitate inopinato bello oppressa, nos ad fidem sibi obligandam armis mancipaverit*, cf. Bethlen, *Historia*, VI, 44. Numele nobililor potrivnici capitulării este arătat de cronicarul Szamosközy, în *Monumenta Hungariae Historica, Scriptores*, vol. XXIX (1877), 11.

¹⁰⁷ Bethlen, *Historia*, VI, 42–50, 66–70. ... *non tam Turca hoc fecit et Tartarus, quam Rasciani et alia Christianae militiae agmina* (49).

¹⁰⁸ *Ibid.*, 43, 65.

¹⁰⁹ Szamosközy, *Történeti maradványai*, în *Monumenta Hungariae Historica, Scriptores*, vol. XXX, 254–255.

¹¹⁰ Trócsányi, *Erdély*, 196 (anii 1583–1585); EK, 182, 243, 246, nr. 482, 645, 653 (1587–1589); BZK, 368, nr. 1354 (1590).

din Banatul de Caransebeș și Lugoj. Integrată mai târziu în rândul elitelor bănățene, familia și-a consolidat permanent influența și prestanța. La aceasta au contribuit mai ales carierele notabile ale unor bărbați capabili și cu o puternică personalitate. Factorul material a contat mai puțin, familia fiind confruntată cu ample dispute și pierderi patrimoniale. Destinul nemilos a lucrat și prin Semiluna otomană: cucerirea din 1552 a privat familia de majoritatea posesiunilor sale, iar ocupația instaurată în 1658 a determinat ca, după trei decenii, neamul Tivadar să rămână doar în amintirea documentelor.

FAMILY OF TIVADAR OF CARANSEBEȘ IN THE 16TH–17TH CENTURIES

Abstract

The family of Tivadar of Caransebeș was documentary recorded in the beginning of the 16th century. We are allowed to reconstitute the main aspects of that family's life on the account of the preserved testimonies: onomastic, succession of generations, relationship, wealth and functions, cultural level and mentalities. That family lived and integrated in a preponderant Romanian milieu.

23 individuals (3 women among) are recorded up to 1700, in seven-eight generations. Their live is unequally documentary enlightened, so that only for 16 individuals we might prove at least one kind of relationship.

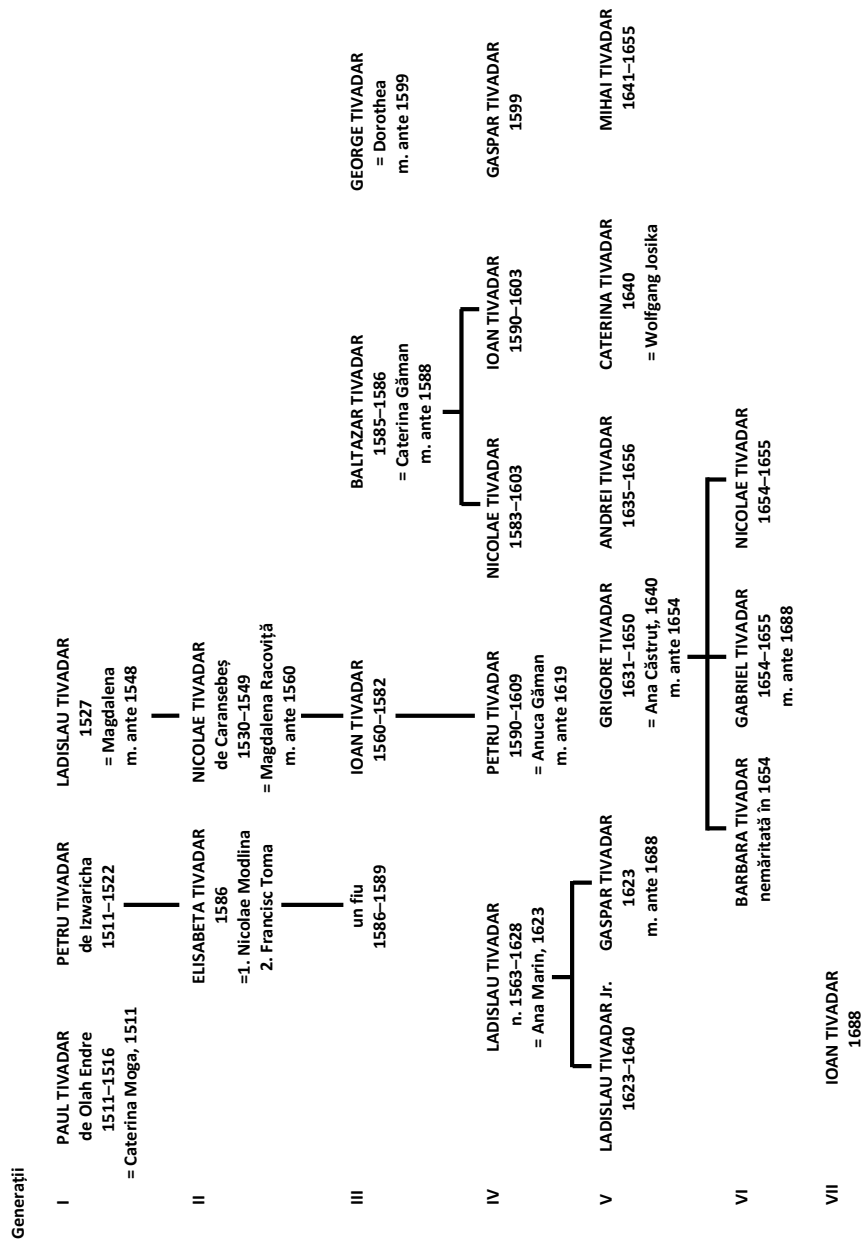
Their real consists in possessions, plots of land, houses and vineyards in the counties of Severin and Timiș, in the town of Caransebeș or in vicinity of it. The possessions in Timiș County were occupied by the Ottomans in 1522 and temporary recuperated during the campaign of 1595–1596. The family was deprived of all proprieties in the Banat after the Ottoman conquest in 1658. There were numerous disputes on the family's lands, the long conflict between Grigore Tivadar and the family of Fiat concerning the possession of Brebu being the most manifest.

For the social ascension, different members of the family acceded to dignities in Caransebeș (castellan), and in Severin County (count, vice-count, or assessor).

The records related to the family of Tivadar's presence in the Banat ends with 1700.

Anexe

FAMILIA TIVADAR ÎN SECOLELE XVI – XVII

Patrimoniul imobiliar al familiei Tivadar în secolele XVI–XVII
(așezările dispărute sunt însemnate cu asterisc)

I. Posesii și părți posesionare

a) comitatul Timiș

Nr. crt.	Posesia	Data	Beneficiar	Observații
1	Olah Andre*	11 mai 1511	Paul Tivadar	Posesie deja stăpânită. (Pesty, <i>Krassó</i> , III, 490–492).
2	Iswaricha/ Izwarecz*	11 mai 1511 5 ianuarie 1597	Petru Tivadar Ladislau, Nicolae, Petru și Ioan Tivadar din Caransebeș	Posesie deja stăpânită. Cucerită de otomani în 1552, eliberată în 1595–1596 și donată familiei Tivadar. A fost stăpânită doar câteva luni, ulterior fiind donată comitelui de Hunedoara. (Pesty, <i>Krassó</i> , III, 490–492; IV, 190–192).
3 4 5 6 7 8	Cladova-Făget Ohaba Othe* Gruni Bykenes* Kenes*	Ante 1552 5 ianuarie 1597	Ladislau, Nicolae, Petru și Ioan Tivadar din Caransebeș	Stăpânite anterior cuceririi oto- mane din 1552, eliberate în 1595– 1596 și donate familiei Tivadar. Primele trei au fost stăpânite doar câteva luni, ulterior fiind conferite comitelui de Hunedoara. (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 190–192).

b) comitatul Severin

Nr. crt.	Posesia	Data	Beneficiar	Observații
9 10 11 12 13 14 15	Osestya* Morencz* Padurile* Zederyes* Zloven* Vozesty* Nalác*	1527	Ladislau Tiva- dar	Părți posesionare zălogite pentru 75 de florini de Petru Mâtniceanu lui Francisc Fiat de Armeniș, apoi de acesta lui Ladislau Tivadar pe aceeași sumă. (SJCAN, fond <i>fam. Bethlen de Criș</i> , nr. 8).
16 17 18 19 20	Mâtnicul Mare Sacu Morencz* Chernota* Magwra*	12 iulie 1549	Magdalena și Nicolae Tivadar	Părți din sate erau luate ca zălog de văduva și de fiul lui Ladislau Tivadar. (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 260).

Nr. crt.	Posesia	Data	Beneficiar	Observații
21	Chyaba*	21 aprilie 1586	Elisabeta Tivadar	Cumpărase părți de moșie împreună cu primul ei soț și acum le dăruia fiului celui de-al doilea soț. (EK, 170, nr. 452).
22	Borlova	septembrie 1588	Ladislau și Nicolae Tivadar	Primul avea patru iobagi, iar celălalt un iobag în sat. (EK, 219, nr. 580) În 1603, Ioan Tivadar deținea o poartă fiscală. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 279).
23 24 25	Gywrgevecz sive Chwrchewl alias Gyrgles* Also Nyristhe* Felső-Nyristhe*	5 ianuarie 1597	Ladislau, Nicolae, Petru și Ioan Tivadar din Caransebeș	Stăpânite anterior cuceririi otomane din 1552 și eliberate în 1595–1596. Familiei Tivadar i s-a donat câte o jumătate din fiecare sat, stăpânindu-le până la revenirea otomanilor. (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 190–192).
26 27	Musczel* Pathak*	1603	Ioan Tivadar	Deținea câte două porți fiscale în ambele sate. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 279, 281).
28 29	Feneș Slatina Timiș	20 mai 1623	Ladislau Tivadar și soția Ana Marin	Dețineau părți posesionare. (Pesty, <i>Szörényi</i> , II, 66, 497; Magina, "Protocoalele," 172–173).
30 31	Vârciorova Brebu	15 ianuarie 1637	Grigore Tivadar	Era și rămânea proprietar în primul sat, obținând, prin schimb, terenuri la Brebu. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 423–424).
32	Vale Aninis*	1639–1640	Grigore Tivadar	Avea șase iobagi în sat (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 322).
33	Vale Kalului*	16 septembrie 1640	Ladislau Tivadar junior	Stăpâna satul unde avea doi iobagi. (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 322).
34	Zlagna/ Zlakna	14 decembrie 1640	Grigore Tivadar	Schimbă părțile stăpânite cu alte terenuri la Brebu-Pogăniș. (MOL F 17 <i>Kolozsmonostori levéltára, Cista comitatum Zörény</i> , nr. 5)

Nr. crt.	Posesia	Data	Beneficiar	Observații
35 36 37	Ciuta Iaz Ohaba-Mâtnic	25 noiembrie 1655	Mihai și Gabriel Tivadar	Mihai avea doi iobagi în Ciuta, iar Gabriel – un iobag la Iaz și alți doi în Ohaba. (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 456–458).

II. Proprietăți în orașe și târguri

a) Caransebeș

Nr. crt.	Data	Proprietari	Bunuri stăpânite
1	29 decembrie 1590	Nicolae, Petru, Ladislau și Ioan Tivadar	Casa și terenurile din oraș sunt înnobilate, fiind scutite de dări și taxe. (BZK, 368, nr. 1354).
2	15 martie 1641	Grigore Tivadar	Avea o vie pe dealul Teiuș pe care o schimbă cu un teren la Brebu. (Pesty, <i>Szörény</i> , II, 552; <i>Krassó</i> , IV, 328–330).
3	31 martie 1642	Grigore Tivadar	Vânduse deja un loc de vie, lăsat în pârlog, pe dealul Teiuș. (Feneșan, <i>Documente</i> , 180).
4	30 august 1688	Ioan, Gaspar și Gabriel Tivadar	Stăpâniseră înainte de anul 1658 case, mori și terenuri în oraș pe care moștenitorii lor le revendicau. (Feneșan, "Caransebeșul," 79, 80, 84).

b) Jdioara

Nr. crt.	Data	Proprietari	Bunuri stăpânite
1	30 martie – 22 octombrie 1590	Nicolae și Ioan Tivadar	Aveau o casă moștenită de la tatăl lor, pe care au cedat-o lui Ștefan Josika. (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 146, 167–168).

Funcții deținute de membrii familiei în secolele XVI–XVII

Nr. crt.	Numele	Funcția	Data sau perioada
1	Petru Tivadar	Martor la o introducere în posesie (Pesty, <i>Krassó</i> , III, 492–494, nr. 367).	7 aprilie 1511
2	Petru Tivadar	Desemnat cu alte trei persoane să ancheteze o tulburare de posesie (Pesty, <i>Krassó</i> , III, 490–492, nr. 366).	11 mai 1511

Nr. crt.	Numele	Funcția	Data sau perioada
3	Nicolae Tivadar	Martor la o punere în posesie (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , I, 321–323, nr. 97; <i>Documente</i> , 57–58, nr. 14)	26 iunie 1530, 20 decembrie 1536
4	Ioan Tivadar	Desemnat de principe, cu alți trei nobili, să recupereze acte de proprietate de la familia Vaida (Pesty, <i>Szörény</i> , III, 284–285, nr. 214).	27 aprilie 1560
5	Ioan Tivadar	Participă cu alți nobili la hotărnicirea posesiei Buchin (Pesty, <i>Szörény</i> , III, 302–304, nr. 222).	19 octombrie 1561
6	Ioan Tivadar	Desemnat cu alți trei nobili să realizeze o punere în posesie (Pesty, <i>Szörény</i> , III, 342–343, nr. 240).	6 februarie 1566
7	Ioan Tivadar	Desemnat de principe, alături de alți trei nobili, să aplice sentința în privința locului părăsit al școlii catolice din Caransebeș (Pesty, <i>Szörény</i> , III, 356–359, nr. 249).	17 decembrie 1567
8	Ioan Tivadar	Castelan al districtului Caransebeș (împreună cu Bona Vaida) (Pesty, <i>Szörény</i> , III, 354–356, 367–368, 370, 373, nr. 248, 252, 254, 256; <i>Krassó</i> , IV, 88, nr. 431).	25 octombrie 1567–22 decembrie 1569
9	Ioan Tivadar	Locțiitor al castelanului de Caransebeș (Pesty, <i>Szörény</i> , I, 321).	1575
10	Ioan Tivadar	Desemnat cu alți nobili să participe la o introducere în posesie (Pesty, <i>Szörény</i> , III, 404–406, nr. 278).	8 octombrie 1576
11	Ioan Tivadar	Prim-jude al orașului Caransebeș (EK, 118, nr. 296; Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 119, nr. 33; <i>Documente</i> , 64, nr. 18).	25 august 1581–10 aprilie 1582
12	Ioan Tivadar	Castelan al districtului Caransebeș (împreună cu Nicolae Florea) (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 106–107, nr. 445).	31 decembrie 1582
13	Nicolae Tivadar	Copist în cancelaria mare a principelui ardelean (Trócsány, <i>Erdély</i> , 196; EK, 182, 243, 246, nr. 482, 645, 653; BZK, 368, nr. 1354).	1583–1590
14	Nicolae Tivadar	Desemnat să participe la o punere în posesie (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 181–182, nr. 484).	23 decembrie 1596

Nr. crt.	Numele	Funcția	Data sau perioada
15	Nicolae și Ladislau Tivadar	Desemnați să realizeze două puneri în posesie (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 201, 205, nr. 492, 493).	13 și 20 iunie 1597
16	Nicolae Tivadar	Desemnat să participe la o punere în posesie (Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 194, nr. 62).	18 august 1597
17	Nicolae Tivadar	Reprezentant princiar la o introducere în posesie, raportează despre îndeplinirea misiunii (se indică datele calculate pe stil nou/ vechi) (Pesty, <i>Szörény</i> , II, 383)	15 mai sau 9 iunie 1598
18	Ladislau Tivadar	Comite al comitatului Severin (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 237–239, nr. 513).	17 martie 1607
19	Petru Tivadar	Desemnat să participe la o punere în posesie (se indică datele calculate pe stil vechi/ nou) (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 260, nr. 524).	2 sau 5 mai 1609
20	Ladislau Tivadar	Vicecomite al comitatului Severin (cu Francisc Criciovan, apoi cu Nicolae Găman) (Pesty, <i>Szörény</i> , I, 326; ANIC, <i>Microfilme Ungaria</i> , rola 629, c. 1045).	1627 – 23 decembrie 1628
21	Andrei Tivadar	Desemnat de principe, cu alți șapte nobili, să cerceteze și să soluționeze o tulburare de posesie (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 306–307, nr. 548).	6 iunie 1636
22	Grigore Tivadar	Comite al comitatului Severin (împreună cu Mihai Oboroc) (Pesty, <i>Szörény</i> , I, 326).	1637
23	Andrei Tivadar	Vicecomite al comitatului Severin (succesiv, împreună cu: Mihai Vaida, Francisc Fodor, Gabriel Kun și Petru Kun) (Pesty, <i>Szörény</i> , I, 327–328; Feneșan, <i>Diplomatarium</i> , II, 444, nr. 179; Feneșan, <i>Diplome</i> , 203–205, nr. 50).	1647–7 octombrie 1648, 1649, 14 septembrie 1655, 1656
24	Grigore Tivadar	Asesor jurat al comitatului Severin și al orașului Caransebeș (Pesty, <i>Krassó</i> , IV, 347–348, nr. 570).	30 iunie 1650